

Hoger
Algemeen
Voortgezet
Onderwijs

inzenden scores

Verwerk de scores van de alfabetisch eerste vijf kandidaten per school in het programma Wolf of vul de scores in op de optisch leesbare formulieren.

Zend de gegevens uiterlijk op 25 juni naar de Citogroep.

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Een beoordelingsmodel

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o.-v.b.o. Voorts heeft de CEVO op grond van artikel 39 van dit Besluit de Regeling beoordeling centraal examen vastgesteld (CEVO-02-806 van 17 juni 2002 en bekendgemaakt in Uitleg Gele katern nr 18 van 31 juli 2002).

Voor de beoordeling zijn de volgende passages van de artikelen 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door de CEVO.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de gecommitteerde toekomen.
- 3 De gecommitteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door de CEVO.
- 4 De examinerator en de gecommitteerde stellen in onderling overleg het aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Komen zij daarbij niet tot overeenstemming dan wordt het aantal scorepunten bepaald op het rekenkundig gemiddelde van het door ieder van hen voorgestelde aantal scorepunten, zo nodig naar boven afgerond.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de CEVO-regeling van toepassing:

1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.

2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommitteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.

3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:

- 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
- 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
- 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
- 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;

3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;

3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;

3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;

3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen.

4 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.

5 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.

6 Indien de examinator of de gecommitteerde meent dat in een toets of in het beoordelingsmodel bij die toets een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof toets en beoordelingsmodel juist zijn.

Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan de CEVO. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.

7 Voor deze toets kunnen maximaal 58 scorepunten worden behaald. Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.

8 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.

Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.

De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

3 Vakspecifieke regel

Voor het vak economie 1,2 HAVO is de volgende vakspecifieke regel vastgesteld:

Voor rekenfouten worden geen punten afgetrokken.

Wanneer echter de kandidaat bij een berekening kennelijk verzuimd heeft door schatting controle op het antwoord uit te oefenen, wordt voor deze fouten één punt afgetrokken tot een maximum van drie punten voor het hele examen.

4 Beoordelingsmodel

Antwoorden

Deel-
scores

Opmerking

Algemene regel 3.6 is ook van toepassing als gevraagd wordt een gegeven antwoord toe te lichten, te beschrijven en dergelijke.

Opgave 1

Maximumscore 2

1 artikel 1

Een voorbeeld van een juiste verklaring is:

Een verklaring waaruit blijkt dat de FNV werkgever is en daardoor vraag naar arbeid uitoefent.

Maximumscore 2

2 verkrapping

Een voorbeeld van een juiste verklaring is:

Een verklaring waaruit blijkt dat de FNV genoodzaakt is de lonen van hoger personeel te verhogen.

Maximumscore 2

3 artikel 2

Een voorbeeld van een juiste verklaring is:

Een verklaring waaruit blijkt dat de FNV vindt dat een stijging van de beloning van topfunctionarissen extra looneisen rechtvaardigt voor de lagere inkomens / loontrekkers die onder een CAO vallen.

Opgave 2

Maximumscore 2

4 Een voorbeeld van een juiste berekening is:

$$\frac{\$ 1.700 \text{ miljard}}{3} = \frac{\$ 566,67 \text{ miljard}}{144.000.000} = \$ 3.935$$

$(1 - 0,19 - 0,01) \times 180.000.000$

Maximumscore 2

5 Een voorbeeld van een juist antwoord is:

Een antwoord waaruit blijkt dat een hoger nettoloon de bestedingen stimuleert waardoor de productie en daarmee de werkgelegenheid toeneemt.

Maximumscore 2

6 Voorbeelden van een juist antwoord zijn:

- Een antwoord waaruit blijkt dat de productiefactor arbeid door lagere looneisen goedkoper wordt en de loonkosten dalen; daardoor verbetert de internationale concurrentiepositie en stijgt de export, waardoor de productie en het aantal arbeidsplaatsen toeneemt.
- Een antwoord waaruit blijkt dat de productiefactor arbeid door lagere looneisen relatief goedkoop wordt ten opzichte van de productiefactor kapitaal waardoor er vervanging plaatsvindt van kapitaal door arbeid en het aantal arbeidsplaatsen toeneemt.

Maximumscore 2

7 nee

Een voorbeeld van een juiste verklaring is:

Een verklaring waaruit blijkt dat het plan de bestedingen stimuleert waardoor de conjunctuurgolf hoger wordt.

Opgave 3**Maximumscore 2**

- 8 twee van de volgende antwoorden:
- Een antwoord waaruit blijkt dat het gaat om het vrije verkeer van goederen en diensten.
 - Een antwoord waaruit blijkt dat het gaat om het vrije verkeer van personen.
 - Een antwoord waaruit blijkt dat het gaat om het vrije verkeer van kapitaal.
 - Een antwoord waaruit blijkt dat het gaat om het afstemmen van economisch beleid.

Maximumscore 2

- 9 Een voorbeeld van een juiste berekening is:
 $150.000 \times \text{€ } 100 = \text{€ } 15.000.000$

Maximumscore 2

- 10 Een voorbeeld van een juiste berekening is:

De procentuele verandering van de gevraagde hoeveelheid bedraagt $\frac{-60}{150} \times 100\% = -40\%$

De procentuele verandering van de prijs bedraagt $\frac{80}{100} \times 100\% = +80\%$

De prijselasticiteit van de vraag is $\frac{-40\%}{+80\%} = -0,5$

Maximumscore 2

- 11 rechtsonder
Een voorbeeld van een juiste verklaring is:
Een verklaring waaruit blijkt dat het aanbod toeneemt doordat het (bij elke marktprijs) aantrekkelijker wordt voor importeurs om buiten Europa geproduceerde aardappelen op de Europese markt te brengen.

Opgave 4**Maximumscore 6**

12 □

Te beoordelen aspect	Noteer voor elk aspect 0, 1 of 2 punten: 0: (vrijwel) geheel fout 2: (vrijwel) geheel goed 1: bij twijfel
<p>a De wijze van financiering van de AOW is correct uitgewerkt.</p> <p>Te denken valt aan: Een beschrijving waaruit blijkt dat AOW-uitkeringen in een bepaald jaar worden betaald uit de AOW-premies die actieven / premieplichtigen in dat jaar betaald hebben.</p>	
<p>b De wijze waarop de vergrijzing van de bevolking in Nederland de AOW-uitkeringen in de toekomst kan bedreigen, is correct uitgewerkt.</p> <p>Te denken valt aan: Een beschrijving waaruit blijkt dat een groter aantal AOW-ers een uitkering moet ontvangen die gefinancierd moet worden uit premies opgebracht door een naar verhouding steeds kleiner aantal actieven.</p>	
<p>Het gekozen aspect is correct uitgewerkt.</p> <p>Te denken valt aan:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 De premies worden bij een kapitaaldeckingsstelsel vooruitbetaald en worden belegd, hetgeen de pensioenvoorziening ten goede kan komen. 2 De pensioenuitkering wordt ieder jaar aangepast aan de gestegen prijzen waardoor de koopkracht van de pensioenuitkering in stand blijft. 3 De pensioenuitkering wordt ieder jaar aangepast aan de gemiddelde loonontwikkeling waardoor de koopkracht van de pensioenuitkering (bij een algemene welvaartsstijging) toeneemt. 4 Het belastingvoordeel van de aftrekpost is door het hogere huidige marginale tarief groter dan de extra belastingbetaling door een hoger inkomen later. 	
Indien de onderdelen van de brief niet logisch op elkaar aansluiten en/of het gebruikte aantal woorden te veel afwijkt van de eis	-1

Opgave 5**Maximumscore 2**

13 □

een appreciatie

Een voorbeeld van een juiste verklaring is:

Een verklaring waaruit blijkt dat de koersstijging het gevolg is van ontwikkelingen in vraag en aanbod op de valutamarkt.

Maximumscore 2

14 □

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

Een antwoord waaruit blijkt dat de bestedingen in de VS afnemen waardoor de winstverwachting van Amerikaanse bedrijven afneemt.

Maximumscore 2

15 □

stimuleren

Een voorbeeld van een juiste verklaring is:

Een verklaring waaruit blijkt dat een renteverhoging door de ECB het voor internationale beleggers aantrekkelijker maakt om te beleggen in de eurozone waardoor de vraag naar de euro op de internationale valutamarkten toeneemt en de koers van de euro (verder) stijgt.

Maximumscore 2

- 16 Voorbeelden van een juist antwoord zijn:
- Een antwoord waaruit blijkt dat van buiten de eurozone geïmporteerde producten (grondstoffen, halffabrikaten en eindproducten) omgerekend in euro's goedkoper worden, wat (bij doorberekening) leidt tot lagere consumentenprijzen.
 - Een antwoord waaruit blijkt dat de concurrentiepositie van het eurogebied verzwakt waardoor de export van het eurogebied afneemt / de import van het eurogebied toeneemt en de bestedingen in het eurogebied teruglopen zodat het gevaar voor bestedingsinflatie wordt beperkt.

Opgave 6**Maximumscore 2**

- 17 Een voorbeeld van een juiste berekening is:

$$\text{De handelsquote in 1995 is } \frac{173.626 + 155.673}{302.234} = 1,09$$

$$\text{De handelsquote is in 2000 gestegen naar } \frac{269.646 + 250.115}{401.089} = 1,30$$

Maximumscore 2

- 18 nee

Een voorbeeld van een juiste berekening is:

De stijging van de overheidsbestedingen bedroeg

$$\frac{(12.741 + 91.189) - (8.958 + 72.624)}{8.958 + 72.624} \times 100\% = 27,4\% \rightarrow \text{dat is minder dan } 32,7\%$$

Maximumscore 2

- 19 de negatieve mutatie van de voorraden bij bedrijven in 2000 uit statistiek 3

Een voorbeeld van een juiste verklaring is:

Een verklaring waaruit blijkt dat de daling van de voorraden er op duidt dat de productie lager was dan de verkochte hoeveelheid.

Maximumscore 2

- 20 de consumptieve bestedingen van gezinnen uit statistiek 1 en statistiek 2

Een voorbeeld van een juiste verklaring is:

Een verklaring waaruit blijkt dat uit de waarde- en de volumegegevens de prijsontwikkeling kan worden afgeleid.

Opmerking

Een antwoord aan de hand van de waarde- en volume-ontwikkelingen van het BBP ook goed rekenen.

Maximumscore 2

- 21 ja

Een voorbeeld van een juiste verklaring is:

Een verklaring waaruit blijkt dat er in 1999 een daling van de index consumentenvertrouwen te zien is, terwijl in 1999 de volumegroei van de consumptie van gezinnen (4,4%) lager is dan in 1998 (4,9%).

Opgave 7**Maximumscore 2**

- 22 Uit het antwoord moet blijken dat het aandeel van de uitgaven aan telecommunicatiediensten in het gemiddelde consumptiepakket is gestegen.

Maximumscore 2

- 23 Een voorbeeld van een juiste berekening is:
 $0,03 \times 18\% + 0,97 \times 4,2\% = 4,614\%$ en dit is hoger dan 4,5%

Opgave 8**Maximumscore 2**

- 24 “Dit heeft echter tot gevolg dat de productie van de Zespri Gold arbeidsintensiever is dan de vroegere kiwiproductie.”
Een voorbeeld van een juiste verklaring is:
Een verklaring waaruit blijkt dat hogere arbeidskosten bij de productie van de Zespri Gold tot een hogere inkoopprijs voor Zespri kan leiden.

Maximumscore 2

- 25 Een voorbeeld van een juiste berekening is:
 $P = 0,50 \rightarrow Q_v = 80 - (100 \times 0,50) = 30 \rightarrow \text{exportopbrengst } \text{€ } 0,50 \times 30.000.000 = \text{€ } 15.000.000$
 $P = 0,60 \rightarrow Q_v = 80 - (100 \times 0,60) = 20 \rightarrow \text{exportopbrengst } \text{€ } 0,60 \times 20.000.000 = \text{€ } 12.000.000$

Maximumscore 2

- 26 € 0,50
Een voorbeeld van een juiste berekening is:
bij $P = 0,50$ is de winst: $\text{€ } 15.000.000 - 30.000.000 \times \text{€ } 0,25 - \text{€ } 4.000.000 = \text{€ } 3.500.000$
bij $P = 0,60$ is de winst: $\text{€ } 12.000.000 - 20.000.000 \times \text{€ } 0,25 - \text{€ } 4.000.000 = \text{€ } 3.000.000$

Maximumscore 2

- 27 Voorbeelden van een juiste verklaring zijn:
- Een verklaring waaruit blijkt dat Zespri wil voorkomen dat het voor potentiële concurrenten aantrekkelijk is een soortgelijk product op de markt te brengen.
 - Een verklaring waaruit blijkt dat Zespri snel een groot marktaandeel op de kiwimarkt wil veroveren.

Einde